

### **LŻYWY** (36) ai

sg m N lżywy (14). ◇ G lżywého (2); -ého (1), -(e)go (1). ◇ A lżyw(e)go (1). ◇ I lżywym (2). ◇ L lżywym (1). ◇ f A lżywą (1). ◇ L lżyw(e)j (2). ◇ V lżywã (1). ◇ n N lżyw(e) (1). ◇ G lżyw(e)go (1). ◇ pl N m pers lżywi (4). subst lżyw(e) (1). ◇ G lżywych (2). ◇ A m pers lżyw(e) (1). subst lżyw(e) (1). ◇ I m lżywymi (1).

*Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVI – XVII w.*

*Świadomie mowiący nieprawdę, wprowadzający w błąd, kłamliwy; calumniosus, contumeliosus, fabulosus, falsididicus, inficialis, mendax, nugatorius, pseudoloquus, vanus Mącz; falsiloquus Calep (36):* Chron' fie człowiekã lżywego/ Szkodneć towarzystwo iego *BierEz F4v; Lákomi fã lżywi. BierEz L2; Stąd możefz obãtzyć [...] iż [Durandus] od Pogánow/ y od Zydow lżywych przykłady przywodzi. KrowObr 102, 24; Nec aram nec fidem habet, Nie tylko zły ale też y lżywy. Mącz 13d; Nugatorius, Lżywy/ Baśniãmi fie pętáyący. Mącz 252d; Nullum deprecor snpplicium si mendax inveniar, Nie chcę fie przeciwić/ żadnemu karaniu yelli będę lżywym náleżon. Mącz 320b, 32b, 64b, 113b, 115c, 117a (9); (did) Pleban. (-) Málochmy my pãnie krzywi/ Więcey náłzy ftãrfzy lżywi *RejZwierc 234; RejPos 321 v; BYli zãs y fałszywi prorocy w ludu/ iãko y w was będą lżywi wczýcielowie BudNT 2.Petr 2/1; Calep 406a; JanNKar G2v.**

*W połączeniach szeregowych (2):* A kto vohramuie znałogu, bywa lżywy/ fałszywy obłudny/ niecznota, przechyra, czudzého[!] żądliwy, wżakoż ku wżitkim rzeczãm fklonny y richły ku namowieniu. *GlabGad P7v; O beanie niecznotliwy Pšie piekielny/ fżpetny/ lżywy. MocnieyŹzy Bog niŹ tve wrotã Ktoreć wnet złãmie dołzcżetã. MWilkHist E2.*

*W charakterystycznych połączeniach: lżywy człowiek (2), doktor, uczyciel.*

*Zwrot: bibl.* »dać ducha lżywego w usta [czyje]« = *uczynić kłamcã (1):* dał Pan Bog teraz duchã lżywego w vřtã twych prorokow/ ktorzy cię zãwioda [dedit Dominus spiritum mendacii in ore omnium prophetarum *Vulg 3.Reg 22/23] BielKron [84<sup>2</sup>].*

*Wyrażenia:* »lżywy oszust« (1): Nie fzydź z ludzi/ nie mrugay powiekã niełzcżerã/ Nie bãdź lżywym ofzuřtem/ obłudnym przecherã. *KlonWor 41.*

»świadek lżywy« (1): Nieday mię duřzy fprzeciwnikow moich/ bo powřtãli ná mię świãdkowie lżywi/ [testes mendaces]/ y mowiący krzywdę. *BudBib Ps 26/12.*

*Szeregi:* »lżywy i mowiący krzywdę« (1): *BudBib Ps 26/12 cf* »świadek lżywy«.

»obłudny a lżywy« (1): obãczmy fye wczãs moy miły Pãnie Stãdnicki/ á ty obłudne á lżywe Doktory pierwey niŹ z gruntu zginiemy odpãdźmy co rychley od fyebie *OrzList i.*

»lżywy obłudny« (1): *KlonWor 41 cf* »lżywy oszust«.

»omylny a lżywy« (1): PãtrŹ iŹ w omylney á we lżywey zgrãi/ Zadna fie fprawã nigdy nie zãtãi. *RejZwierc 216.*

*W przem (3):* Acz iest miã fwbodã/ lecz w pracy pocżciwey/ Rychley fławy dořtãnie/ niŹ w proŹnořci lżywey. *RejZwierc 71v; To fie tãm rozum ořtrzy/ á wřzytko fie fporzy/ To fie iuŹ tãm wierna myřl/ kãżdego otworzy. IuŹ więc tãm ftronã miyay/ pãnie Symulacie/ Bo cie pewnie poznãiã/ po lżywym kãbacie. RejZwierc 134v; Przyidzie vbořtwo lżywe/ vbořtwo ruchliwe: Mizerya nieczýftã/ wiotchy niedořtãtek; Ná podřieniu gořpodã/ w gnoiu ná ořtãtek. KlonWor 34.*

*Przen (2) :*

*Wyrażenia:* »łżywy język« = *kłamlliwość, obłudność (1)*: Y což wždy tobye dobrego łżywy ięzyk  
fpráwi/ Izaż on w chytróści fwoyey chwałę twą obyáwi *LubPs* cc2.

»nadzieja łżywa« = *próżna, zawodna nadzieja (1)*: O nędzna obłudności/ o nádzyeio łżywa/ Iákafz  
tu iest twa fpráwá omylna fáłżywa. Rownie by czaczkciem dzyeći ták nas wżytki łudzifz *RejWiz* 83.

**a.** *W funkcji rzeczownika (1) :*

*W przeciwstawieniu:* »poczciwy ... łżywy« (1): Stáray fie káždy/ Być dobrym ząwždy. Dzierz fie  
poćciwych/ A ftrzeż fie łżywych. *RejZwierc* 239.

**a.** *Wynikający z intencji wprowadzenia w błąd, fałszywy, niezgodny z prawdą (4) :* Przetoż ku pokoiu  
ktory w łobie nic łżywe<sup>80</sup> niema przimawiac fie mamy. *BielŻyw* 118.

*W przeciwstawieniu:* »prawdziwy ... łżywy« (1): Zechmy go my niefluchaly A zynad rad nabywaly.  
A iego rádę prawdziwą Mielichmy prawie załżywą. *RejKup* m4.

*Wyrażenie:* »łżywe plotki« [*szyk 1:1*] (2): Tedy m wiecz wám gafył knotki Słyfífąc wafle łziwe płotky  
Kiedy lyedą czo bajali *RejKup* cc4v, c8v.

*Synonimy:* *czczy, fałszywy, kłamliwy, obłudny, omylny, potwarzysty, zawodny; a. fałszywy, nieprawdziwy.*

TK